

Будь готов/ ЯМДЕ-ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

Пырыслан

пөлекым

ямдылаш

Фотом еш архив гын налме.

**8 август –
Пырыс-влакын
тўнямбал
кечышт.**

– Лиза, Диана, ончыза: пырысна-влак нерген мыйын заметкем «Ямде лий» газетыште савыкталтын, – куанен ойла Шернур район Эшполдино ял гыч Олеся Войкина.

– Персик, Мурзик, Умка! Фотошто нуно могай мотор улыт! Иктыже ошо, весыже сур, кумшо нарынчалге, – кутыры-машке Диана Киткаева йолташыже ушна. Тыгодым изи Лиза Киткаева Умка пырысшым шокшынарак ондале.

– Таче ныл йолан йолташна-влакын пайремышт. Айста нуным тамле кочкыш дене сийлена, – ойым пуа Олеся.

– Пайрем кечышт лўмеш модышым шке ыштена, – икойыш шуыч Диана, Лиза да Олеся. Ёдыр-влакым снимкыште ужыда.

**Йоча-влак, теат пырысда-влакым тамле сий
дене сийлыза, модышым ямдылыза.**

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Лудса:

3-9 августышто Оршанке районысо Көрдө сонарзе кудышто «Кенез сылнымучо» литератур семинар эртаралтеш. Тудын пашаж дене палдарена.

3

Футбол дене модаш кумылан ёдыр-влак, мастарлыкдам шуара шонеда гын, Йошкар-Олаште «ZARA» футбол школ пашам ышта. Лаштыкнам шергалза, школ дене лишкырак палыме лийза.

4

Юнкорна-влак кенез жапыштым кузе эртарымышт, кушто канымышт нерген возат.

5

Шўкшак сўан нерген колында? Шинчымашдам пойдараш «Йўлана илана» лаштыкна полша.

6

ПОДПИСКЕ

«Ямде лий» газетлан кажне тылзын 15 числа марте возалташ лиш.

Подписчик-влак коклаште лотерейым эртарена. Эн кугу пөлек – электроконтга. ПОДПИСКЫМ ыштыза да квитанцийжым але копийжым редакцийышке колтыза.

**Индекс –
П4696.**

Рекламе.

Всероссийский конкурс
«Регион добрых дел»

Поро паша пӧртылеш

Самырык-влакын пашашт шотышто федерал агентстве «Регион добрых дел» российысе конкурсым иктешлен. Марий Эл Республик волонтер пашам вияндашлан 6 миллион тенгем сенен налын. Жюри ныл проектым кукшыш аклен. Нунын коклаште – йоча да еш-влаклан келшыше кок проект: «Семейное добровольчество: территория возможностей» (Марий Элысе «Эр вий» йоча да подростко-влак ушем), «Компас добровольчества» (Йошкар-Оласе «Радуга» йоча да подростко-влак ушем).

«Компас добровольчества» проектын тунг шонымашыже – школлаше поро кумылым ончыктышо ушем-влак нерген уверым иквереш чумыраш, волонтер пашан турло направленийже дене шинчымашым пуаш да слетым эртараш.

«Семейное добровольчество: территория возможностей» проектым вуйлатыше М.Маланова республикын шым районысо 100 утла ешым волонтер пашашке ушаш шона.

– Проект кышкарыште районласе школлашке туныкташ кошташ тунгалына. Йоча-влакым конкурс гоч ешысе поро пашам шымлаш таратена. Поро паша пӧртылеш манме шонымашым йоча-влакын чонышкыштышын дарыненна, – оила Маргарита Михайловна.

Х.АЛЕКСАНДРОВА ямдылен.

Фотом Интернет гыч налме.

Козьмодемьянск оласе «Паллада» парус клуб «На страже Отечества» эн сай военно-патриотический объединений республикысе конкурсышто икымше верыш лектын. Тагасымаш Юл кундем федерал округын «Герои Отечества» мер проект радамыштыже эртаралтын. Сенгыше-влакым Марий Элысе «Юнармий» штабым вуйлатыше А.Мухачёв саламлен.

Историйым шергалына

1714 ий 9 августышто Жангут мыс (Финляндий) воктене Петр I вуйлатыме руш флот швед-влакым секен. Историйыште руш флотын икымше кугу сенгымашыже лийын. Тылеч вара Балтий теҥызыште руш флот озаланен. Тӱж кредалмашым шарнен, 9 августышто Российыште Воинский чап кече палемдалтеш.

ОБРАЗОВАНИЕ
НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ПРОЕКТЫ
РОССИИ

«Образование»

нацпроект дене келшышын, Юл кундем федерал округышто «Билет в будущее» проект почеш паша тунгалын. Тений 13 регион ты проектышке ушнен. Нунын коклаште – Марий Эл. Проект 6-11-ше класслаште тунемше-влаклан ончыкылык професийым ойыраш полшымо шонымаш дене эртаралтеш.

Проектыш ушнаш кумылда уло гын, Интернетыште «Билет в будущее» лаштыкыш пурен возалтман.

Тений икшыве-влак дене пырля ача-ава-влакат ушнен кертыт.

и кымше кугу сенгымашыже лийын. Тылеч вара Балтий теҥызыште руш флот озаланен. Тӱж кредалмашым шарнен, 9 августышто Российыште Воинский чап кече палемдалтеш.

Мотор рӱдола

1936 ий гыч Йошкар-Ола Марий Элын рӱдолажлан шотлалтеш. XX курым тунгалтыште олаште 30 урем да 300 оралте гына лийыныт. Кызыт 468 урем уло. 2009 ийыште Чарла Кремльым чоҥеныт. Мыланем «12 апостол» скульптур композиций эн чот келша. Тудо Изи Какшан серыште верланен. Атракцион-влак паркым изи годсек йоратем. Йошкар-Ола могай мотор!

Юля УСОВА

Марий Турек посёлко.

**8 август –
Йошкар-Олан кечыже.**

Республикысе йоча да самырык-влаклан В.Х.Колумб лумеш книгагудо «В объективе – ЛЕТО!» фотоконкурсум увертарен. Конкурс 21 сентябрь марте шуйна. Фотографий-влакым библиотекекыш кондаш, rdub_o@mail.ru электрон почтыш але серыш калташ пыштен колташ лиеш.

10-23 августышто Марий Элыште «Марий Эл в образах актуального искусства» всероссийский этнофутуризм пленэр эртаралтеш. Тудо республикын 100 ияш лумгечыжлан поллеклалтеш. Турло кундем гыч пленэрышке ушнышо 15 суретче марий калыкын шкешотан улмыжым суретше гоч ончыкта. Мучашлан иктешлыше ончер лиеш.

Марий Эл Республикым Вуйлатыше А.А.Евстифеевын темлымж почеш Москошто Марий Элын кечыже-влак эртаралтыт. Тудо Марий автономийым ыштымылан 100 ий теммылан поллеклалтеш. 23 октябрьыште Кугыжаныш Кремль Дворецыште торжественный пайрем лиеш. «Марийская земля – очарование России!» ончер темлалтеш да республикысе профессионал коллектив-влак концертым ончыктат.

«Ямде лий» 2020 ий 8 август

КЕНЕЖ СЫЛНЫМУТЧО

Марий Эл Республикасысе «Вий Ар» тӱбӱра кыл ушем «Кенеж сылнымутчо» проектше дене Россий Президентын грантшым сеҥен налын. Проект кышкаршыште 3 гыч 9 август марте самырык возкалыше да усталык шӱлышан ӱдыр-рвезе-влаклан Оршанке район Кӱрдӱ сонарзе пӱртыштӱ семинар эртаралтеш. Проектын авторжо-влак – Алёна Иванова ден Зоя Дудина.

Семинарын девизше: «Ик паренге гыч латик паренге шочеш».

Мероприятийыш республикысе тӱрлӱ район, Пошкырт кундем, Мордовий гыч поэзийлан, прозылан, драматургийлан, журналистике пашалан шӱман ӱдыр-рвезе-влак погыненыт. Нуным усталык шӱлыш, марий сылнымут, марий да финн-угор тӱшкаш пуррышо моло калык-шамычын пӱрымашышт верч тургыжланымаш ушат.

Семинар икмыняр ужаш гыч шога: туныктым программем, тӱвыра, психологий. Чон поянлык нерген марий серызе, кусарыше, журналист З.Дудина, калык ойпого нерген филологий шанче доктор Л.А.Абукаева, марий калыкын Югорныжо нерген культурологий доктор Г.Е.Шкалина, сылнымут да театр нерген М.Шкетан лӱмеш Марий национальный драме театрын художественный вуйлатышыже В.Пектеев, драматург, прозаик Г.Гордеев ден режиссёр О.Иркабаев каласкалат. Тыгак Марий самырык театрын режиссёржо Эрвина Гордеева, «Тред психолога» книган авторжо Антон Шутов, литературовед Ирина Садовина, журналист Форже Андре Ив, артист, семмастар Иван

Каменщиков да моло уста еҥ-влак дене вашлиймаш лийыт. Семинарист-влак М.Шкетанын шочмо мландыж мучко Оршанке район Тошто Крешын ялысе кид-

Усталык шӱлыш ушен

Фотом Интернет гыч налме.

паша пӱртым вуйлатыше Виталий Кудрявцев дене пырля экскурсийыш мие-ныт. Эн шергыже: самырык автор-влакын сылнымут саскаштым лончылымашлан кажне кечын жап ойыралтеш.

Самырык еҥ-влак коклаште мемнан чолга юнкорна-влак Морко район Коркатово лицейыште тунемше Ирина Петрова ден 1-ше номеран Шернур школ гыч Дима Веденькиным ужаш куанле. Семинарын эн изи участникше-влак Нефтекамск ола гыч улыт. Эвика ден Яндар ава-ачашт Елена ден Денис Маникаевмыт (снимкыште) дене пырля толыныт. Авашт почеламутым мастарын воза. Йоча-влак олаште кушкыт гынат, марла чаткан кутырат. Яндар вес ийын школыш кая. Ончыкыжым тудо «Ямдели» газетын юнкоржо лиеш манын шонена.

Эн изи участник-влак Яндар ден Эвика.

Д.ВЕДЕНЬКИНМН фотожо.

Тиде мероприятий полшымо дене ӱдыр-рвезе-влак шинчымашыштым пенгыдемдат, у уверым пален налыт, мастарлыкыштым вияндат да у сылнымут саска дене куандараш тӱналыт манын, организатор-влак ӱшанат.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Пиал

Пиалым ок лий оксала налаш,
Пиал вет шыпым йӱрата.
Кас ӱжарам вашлийына,
Тудат пиалымак сӱра.
А кажне кече – у куан!
Да тудо юзо шӱлышан!
Сандалык, тыныслык, яндарлык –
Нунат вет мыланна пиал.

Дима ВЕДЕНЬКИН.

1-ше номеран Шернур школ.

Чонлан лишыл вер

«Шочмо ял эн шерге, шочмо ял мотор», – тыге ойлалтеш марий мурышто. Мыланем тыгай верже – Смычке. Тудо Морко районысо Волаксола ял деч ныл менге тораште верланен. 1928 ийыште Азъял, Тыгыде Морко, Кабаксола ялла гыч еҥ-влак тиде кундемшыке посна лектыныт да пӱртым чоҥаш тӱналыныт. Тыге у илем шочын. Шочмо кундемем чонемлан эн лишыл.

Ирина ПЕТРОВА.

«Ямдели» 2020 ий 8 август

3

Физкультура

Удыр-влаклан «ZARA» футбол школым Йошкар-Олаште кок ий ончыч почыныт. Тудым А.В.Запелова вуйлата.

– Александра Викторовна, очыни, те йочада годым шкежат футболла модаш йоратенда?

– Шуко йоча семынак спортын ты видшы-

лан мый уремыште шўмангынам. 13-14 ияшем годым Советский посёлкысо 3-шо №-ан школын командышкыже ушненам. «Мини-футбол в школу» турнирыште

кокимшо верыш лектынна. Тиде мемнан икымше кугу сенгымашна лийын. А мыйым «Юл кундемын эн сай капка оролжо» лўм дене палемденыт. Тидеч вара Марий Эл Республикысе «Мариэлочка» командын тренерже Е.Л.Петров мыйым шкеж деке ўжын.

– Школым почаш шонымашда кузе шочын?

– Российын спорт мастерже, йоча тренер А.Рахматуллина дене коктын, республикыштына ўдыр-влаклан футбол школ лийже манын, шукертак шоненна. Тыге йоча-влакым погаш тўналынна. Командым чумыраш куштылгыжак лийын огыл. Кызыт школышко 50 наре йоча коштеш.

Футбол йочам шуара

– Йоча-влакым футбол школыш мыняр ияш гыч налыда?

– Футболла модаш тунемаш кумылан-влакым ий мучко налына. Эн изи футболист-влак 4-5 ияш улыт.

Пытаргыш жапыште ўдырамаш-влакат командым погаш йодын толыт. Тидыже куандара, пашалан вийым ешара. Кызыт ме писын виянгаш тыршена. У тренер-влак пашаш толыт. Марий Эл Республикысе Футбол да регби дене олимпийский резерв спортшкол пелен ўдыр-влаклан отделенийым почаш кутырен келшенна. Талын модшо 10-11 ияш ўдыр-влакым тушко колташ тўналына. 14-15 ияш йоча-влак

профессионал футбол командыш логалышт манын тыршена.

– Тренировкым кузе да мыняр жап эртаредат?

– Физический формым кучаш манын, шуко тыршыман, вийым пыштыман. Тунам лектыш лиеш. Ме тренировкым арняште кум гана шагат, шагатат пеле дене эртарена. Кок занятийым модмо техникылан ойырена, кумшо урокышто тудым пентгыдемдена. Тўрлў

тангасымашке ушнена. Футбол – тиде команде дене модмаш. Спорт дене кылым кучышо айдеме личность семын виянгеш.

Е.ИВАНОВА мутланен.

Фотом школын архивше гыч налме.

Шахматын тўнямбал

кечыжлан (20 июль) пўлек-лалтше онлайн-турнир Марий Элыште эртаралтын. Тўнасымашке Российын тўрлў регионжо да йот элла гыч 59 ўдыр-рвезе ушнен. Марий Эл гыч Максим Волков кокимшо верым сенен налын.

Сенгымаш

Йошкар-Оласе 11-ше номеран лицейын «Орешки» баскетбол командыже «КЭС-БАСКЕТ» школысо баскетбол лигын Юл кундем федерал округысо чемпионатыштыже сенгышыш лектын.

Пазарыште от нал

Мый изи годсек спортлан шўман улам. Куржталмаш, ече дене коштмаш, туризм дене ятыр сенгымашем уло. Мыланем кок ший ГТО значокым кучыктеныт. Аралыза шкендам, спорт дене пентгыде кылым кучыза. Арам огыл ойлат: «Тазалыкым пазарыште от нал».

Костя ИВАНОВ.

1-ше номеран Шернур школ.

Куанен ончем

Мый спорт дене кылдалтше телепередаче-влакым ончаш йоратем. Поснак – тўшкан модмым. Волейбол, баскетбол але хоккей келшат. Командын модмыжым ончаш онай. Южгунам пеш лўдыкшў тат лиеш, ойгыраш тўналат, сенат гын, куанет. Телевизор дене ончаш онай, но уремыште йолташ-влак дене пырля модаш эше сайрак.

Анна ГЕРАСИМОВА.

Морко, Коркатово.

Яна ДМИТРИЕВАН сўретше. Морко, Коркатово.

«Ямде лий» 2020 ий 8 август

Куэ выньыкын пайдаже

Каныш кечын ковам дене самырык куэрлаш ошкылна. Выньыкым погаш жап толын шуын. Ме мончаш пураш пеш йоратена. Изи шольым гын кажне кечын пураш ямде. Утларакше выньык дене кыраш келша. Кушеч тиде йўла лектын да выньыкын пайдаже могай, ковам деч пален налым. Ожно калык мушкыш олмеш выньыкым кучылтын, тўн шотышто куэ укшым поген. Тудо ладыра, чыла вере кушкеш. Выньык дене капым мушкыныт, корштымо верым эмленыт. Арам огыл калыкыште ойлат: «Монча могырым куштылемда, чоным паремда». Кочам гын мончаш пурымыж деч вара тыге манеш: «Чылт угыч шочмемла чучеш!»

Аня ВИНОГорова.

Звенигово, 2-шо №-ан Красногорский школ.

Тымык кас

Йоратем мый тымык касым,
Ончалаш лектам пўртүсым:
Кузе мардежше лыплана,
Да шудышырчык кутыра.
Олыкыш миен шуат –
Пеледыш-влакым тый ужат.
Нуно тамлын пеш ўпшалтыт,
Южышт йўдлан петырналтыт.
Кечыжат тебе шинчеш,
Йошкартен кавам, йомеш.
Да омыштем эре конча
Сылне-сылне пўртүсна.

Оля СТЕПАНОВА.

Морко, Шап Унчо.

Күтү черет

Ме күтүм күташ моткоч йоратена. Кече

мучко – пўртүсыштө. Кызыт могай сылне пагыт. Кодшо черет годым мoryм погышна. Ик велне ушкал-влак коштыт, вес велне – мөр. Тиде гана чодыра тўрыштак – модо. Мыят погышым (**снимкыште**). Корно вес велне висвис пасу ошын веле коеш. Тораште огыл ошман вер уло. Тушто чезек пыжашым оптен. Игыже-влак чонештылаш тунемыныт. Кече мучко нуным эскерышна.

Саша СТЕПАНОВА.

Волжский, Упшер.

Рада НИКОЛАЕВАН сўретше.

Сенымаш

Российысе пўртүс министрстве «Разноцветные капли – 2020» йоча сўрет конкурсым иктешлен.

Конкурсышто Российын 66 регионжо, Казахстан, Белоруссий, Украина, Турций, Китай да Италий гыч пурышо 8 тўжем утла паша аклалтын. 22 тагасыште 66 ўдыр-рвезе сенышыш лектын. Нунын коклаште –

Козьмодемьянск ола гыч 6 ияш Рада Николаева. Изи ўдырын пашаже «Река Волга» тагасыште ойыртемалтын.

Чодыраште

Марий чодыра моткоч мотор. Шошко кенеж кечын чодыраште, пушенге коклаште, капкылан пеш сай, ласка. А тушто могай сылне! Шола могырыш ончалат – пўнчө-влак одарланен кушкыт, пурла велне – кож-влак укшыштым шаралтен канат. Тебе күдыронгыр, висвис, кандывуй койыт, нуно шке чияшт дене чодырам сорастарат. А кайыкше, кайыкше... Могай гына йўк-йўаным огыт лук?! Колышт шерет ок тем, чонет кана. Вуй ўмбалне – канде-канде кава, чевер кече. Ах, могай сай шочмо вершорыштө!

Яна СОЛОВЬЁВА.

У Торъял, Немда.

Модым чодыраште гына огыл погаш, мōнгыш-тат ончен кушташ лиш.

Изи мўкшиге

Но чодыра гыч конден шындыме вондо келшен огеш тол. Садлан кевытыште ужалыме кылме емыжым налза. Мемнан регионлан келшышым ойырыза. Модым левыктыза, икмыняр пырчыжым вўдыш пыштыза да лаштыртыза. Тыге нōшмышт йымаке волат. Вўдым кышкылза да нōшмō-влакым ик кечылан нōртен пыштыза. Нуным изирак процентан марганцовко дене варыза да зубочистке дене ўдыза.

Сылне ер

Карась ер Йошкар-Ола деч 30 менге тораште верланен. Тушко мый шуко гана миенам. Ер воктене палатке дене йўдланат кодынна. Пўртүсыштө шўлаш куштылго, кайык-влак мурышт дене куандарат. Карась ерыште шуко кол ила. Изи кол-влакын ийын коштымштым сер гыч ончен ужаш лиш. Тыгай сылне верыште эре каныме шуэш.

Настя ИВАНОВА.

Морко, Коркатово.

«Ямде лий» 2020 ий 8 август

5

«Кө калык йўлам пагала да акла, тудо шочмо йылмын ям-жым келгын ши-жеи», – тыге ойлат Морко район Шордўр тўвыра пёрт пеленысе «Эр ўжара» фольклор ансамбльыш коштшо ў д ы р - р в е з е - в л а к

(снимкыште).

Ансамбльыш 15-18 йоча ушнен. Нуно калыкым муно, куштымаш дене веле огыл, тыгак калык йўлам ончыкты-мо сценке-влак дене куандарат. Репертуарыштышт «Ятас кучымаш», «Шўкшак сўан», «Имне пукшымаште» да молат улыт.

– Йўла-влакым илыш гыч налына. Утларак пален налаш книгам шергалына, шоҥгыен-шамыч деч йодыштына, – ойлат самырык артист-влак. – Мутлан, ожно имньым самырык-влак йўдым вўд воктене кўте-ныт. Сандене вўд дене кыл-

далтше шуко историй, йомак улыт. Имньым кўтымө йўлам ятыр гана ончык-тенна. Оршанке посёлкышто эртаралтше «Кугезе вож» фестивалыште сeҥыше рада-мыш лектынна.

Ансамбль вуйлатыше Владимир Васильевич Кудряшов калык йўла дене кыл-далтше историй-влакым шуко кычалын, шымлен. «Шўкшак сўан» нерген мыланемат

Шўкшак сўанат уло?

ка л а с к а л ы ш : «Ожно шўкшудым мурун ужатеныт. Пакчаште куштырам эрыктымеке, иктыш чумырен, орвашке оптеныт. Тушко йоча-влакым кўзык-тен шынден-ныт да, коре-мыш миен шу-мешке, сўан мурым муруныт. Тор дене кидым рўзен чеверласеныт. Тыге ыштыме деч вара шўкшудо шагал шочын, маныт».

Е.ИВАНОВА.

Авторын фотожо.

14 август – Мўй спас.

Калык пале почеш, тиде кечын кажне таве, памамш гыч налме вўдын эмлыше вийже уло.

Изи озавате

Мўй мўгинде

Кілыт: 2 стакан ложаш, 2 кочмо совла какао, 1 изи совла содо, пел стакан сакырложаш, изишак разрыхлитель, 70 г мўй, пел стакан изюм, пїкш, кушкыл ій да 200 мл вўд.

Вўдеш сакырложашым шулыктараш, тушко мўйым, кушкыл ійым ешараш. Вара ложашым, содым, разрыхлительым пыштен, руашым нўштылаш. Мучашлан изюм ден пїкшым пыш-таш. Руашым тыгыде онго-влаклан шеледаш да мўгинде формо гайым кельш-тараш.

Мўй спаслан вочшо лупс дене чурийым шўалташ гын, эшеат мотор лият.

Палаш онгай

Ожно выньык кажне суртышто лийын. Тудо суртым осал деч арален кергеш, шоненыт. Садлан арнялан кеч ик гана пёртым выньык дене ўштыныт. Поснак пёрт луклам эрык-теныт. Лач тушто осал вий погына, маныныт. Эше вес йўламат шуктеныт: выньыкым унчыли шогалте-ныт. Тыге суртыш поянлык толеш, шоненыт.

Пиал сурт гыч ынже кай манын, кошкышо, тошто киндым кудалтен огытыл. Тыгай кочкышым кайыклан, вольыклан пукшеныт.

Ожно ўстембаке яра кўмыжым шынден огытыл. Яра деч пиал, поянлык лўдыт, шоненыт. Кўмыжыштө иктаж-мо лиеш гын, поянлык куана: тиде суртышто тудым ужаш эре ямде улыт.

В.СМИРНОВ ямдылен.

Эн тамле кочкыш

Мелнам марий калык ожнысек ямдыла. Эн ожныжо уржа ложаш дене луген кўэштыныт. Пушкыдырак лийже манын, руашышке паренгым нўженыт. Мелна тўрлө лиш: команмелна, паренте мелна, шўрашан мелна, вич-кыж мелна, тыгыде мелна (оладушки). Вичкыж мелна гыч тўрлө корган мелнам ышташ лиш. Чыла тўрлө мелнамат мый кочкын онченам.

Мелна – мемнан ешыште эн тамле да йоратыме кочкыш.

Эльдар ШАБАЛИН.

У Торъял, Токтарсола.

Кугезе кочамын, ачамын калык пагалыме лўмыштым нигунамат ом шўктө. Нунын кузу лўмышт – мыйын лўмем, нунын пeҥгыде йўлашт – мыйын йўлам!

Константин КОРШУНОВ.

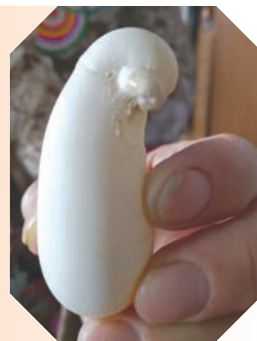

КУСУДАМА – оригами техникым кучылтын ыштыме ожнысо арвер. Кок мут гыч шога: «кусури» (эм) да «тама» (шар). Япон йылме гыч кусарымеке, «эмлыше шар» лиш. Ожно япон калык шарым кагаз да түрлө куэм гыч ыштен. Шар көргыш эм шудым оптен. Тудым пайрем годым пөртын

ныл лукешыже сакенят. Кызыт кусадамам пёрткөргым сөрастараш, пөлек семын кучылтыт.

Е.СЕРГЕЕВА ямдылен.

Кокамын чывыже тыгай онай муным мунчен. Мыланем тудо пингвинла кошеш. Те сүретыште мом ужууда?

Валерия ПЕТРОВСКАЯ.
Морко, Купсола.

Чыве

Палаш онай

идалык мучко 250-300 муным мунчен кертеш. Муным оологий науко шымла. Колибри эн изи муным, 1 см кутышаным але изиракымат, мунча. А эн кугум – африкан страус: мунын кугытшо – 21 см, нелытше – 2 кг.

Изи шольым

Аваем конден тентгече Пеш изи ош вудылкам. Вик мондалте футбол мече, Мый ом поктыл умылкам. – Эргым, кондышым мый

шольым,

Теве тудо, ончо, на! Пылышемлан шоктыш, але?.. Уке, вудылка чонан. – Тыйын шольыч пеш изи, Але ок ойло: «Ази-и!» Омса гоч эше ок вончо, Но шуя кок век кизам. Нөлталеш ачай пеш күшкө: – Кугу лий изат гай, ух! – Кышкылташ, авай, ит күштө, Камвозеш – лиш пучок. Шольым ок сыре ачайлан, Чапаж ден колта чумал. Авай мане: «Пуро пайлан, Тыят шольычым нумал».

Маша АЛЕКСАНДРОВА
аваж дене пырля возен.
Морко, Коркатово.

9 август – Чонгышын кечыже.

Сүретым ончен, шырпе пырче-влакым клей дене вацла ушен, пёртым чоҥыза.

Сүретым чыалтыза.

«Ямде лий» 2020 ий 8 август

Индекс: П4696.
Тираж 900 экз. Заказ
Формат – А-4-8.
Тун редактор олмеш
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
https://vk.com/yamde_lii
<https://ok.ru/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше:
yamdelii.rf

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК: Марий Эл Республикысе культур, печать да калык-влакын пашаш шотышто министерстве, «Ямде лий» газет» кугыжаныш унитарный казна предприятий.

Газетым редакцийште погым да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследиим аралымаште законодательствым шуктен шогымым эскерыше Федеральный службын Приволжский федеральный округысо управленийыштеже регистрироватлыме.
Номер – ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонмашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келыме почеш.

Редакцийын да издательнын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалькше урем, 20-шо пёрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82(факс)

Конкурс

**Пүртүс
лонгаште**

Аня УПОРНИКОВА.
Оршанке, Пуял.

Ярослав МАКМАТОВ.
Кужэнер, Кокляял.

Маша НОВОСЁЛОВА.
Медведево посёлко.

**Сүрөтүм ончен,
кайык-влакым палыза.**

+ **гайык** =

+ **кайык** =

+ **кайык** =

В.СМИРНОВ ямдылен.

Тушто-влак:

*Чодыраште шочам.
Чылалан кјлам.
Мыйым кычалман.
Кө мыйым муш,
Тудо пиалан меш.*

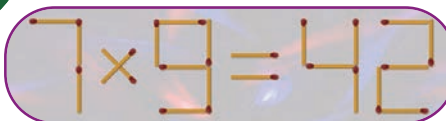
*Муко кидан,
Ик йолан.*

*Ачан тјжем
дене эргыже уло,
кажнылан ушым
пуэн, а шкаланже
налын огыл.*

Сүрөтлен пытарыза.

*Ик шырпе пырчым верже
дене ваиталтен, чын ваш-
мутым муза.*

Физкультминутка

Чонештена

Кече күшнө шыргыжеш,
Пыл коклаш пурен йомеш.
Икыт, кокыт, кумыт, нылыт,
Пыл шаланыш шотлымек,
Визыт, кудыт, шым, кандаш,
Кидна тўгалеш модаш.
Меже кайык лийына,
Пыл коклаш чонештена.

Н.ИЛЬИНА.
Волжский, Карай.

$$\begin{aligned} \text{Red flower} + \text{Red flower} + \text{Red flower} &= 60 \\ \text{Red flower} + \text{Blue flower} + \text{Blue flower} &= 30 \\ \text{Blue flower} - \text{Yellow flower} &= 3 \\ \text{Yellow flower} + \text{Red flower} \times \text{Blue flower} &= ? \end{aligned}$$

Ойыртөм-влакым муза.

Интернетысе сүрөт-влакым кучылтмо.

«Ямде лий» 2020 ий 8 август